

~~F4022~~
A.3198. I 4022

Glukäik.

Wenuaste koguduse hoolekandja Pridit Kristjan
Trangott Breitagi elukäik, leda Jumal 21-sel
Webruaril 1842, Liivimaal Lindheimis, silit
ilmast ärakutsus.

Ümber pannud
N. Normann.

C. F. J.
tuluga trükitud.

Ревель, 1895.

Печатано въ Типографіи А. Миквица.

Elukäik.

Wennaste koguduse hoolekandja Pridil Kristjan
Traugott Freitag'i elukäik, keda Jumal 21-ſel
Webruaril 1842, Liivimaal Lindheimis, ſiit
ilmaſt äraſutſus.

Ümber pannud
W. Norman.

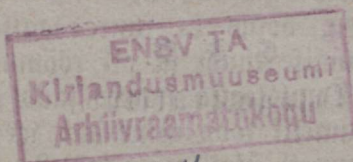
G. F. D.
kuluga trükitud.

Ревель, 1895.
Печатано въ Типографіи А. Миквица

Glukhik.

Дозволено цензурою. Юрьевъ, 15 Сентября 1894 г.

24864

Mina olen Miltfenis, Eswikau linna ligidal, Sakseni kuningriigis 14 Märtsikuul, aastal 1771 sündinud. Minu wanemad olid mõlemad wagad ja jumalafartlikud inimesed; iseäranis wõiu ma omast armsast emast öölda, keda Jumal minu 11-ue aastase wanaduse ajal siit maailmast ärakutsus, — et tema oma Dnistegijat südamest armastas. Ta rääkis meile ikka meie armsast Dnistegijast ja ütles: oh, kui hea see on, kui meie endid temale täieste pärisomaks anname. Oma haiguse ajal, kui tundis oma tunnifest ligi oewat siit ilmaist lahkuda, wotas ta suure igatsemisega oma äralahkumise tundi ja oli rõõmus, et ta warsti oma Dnistegija juures saab olema.

Tema südamelik soowimine oli weel enne surma, et ommeti ükski tema lastest wennaste feltsi saaks wastu wõetud, ja just üks päew enne tema äralahkumist siit ilmaist, sai ta oma rõõmuks seda sõnumit weel kuulda, et minu wanem wend luba oli saanud, Kristjanwelti tulla ja seal wastuwõetud saada.

Mu ema surm oli mulle mu väljaspidise elu kohta küll walus ja raske, aga mu seestpidise elule suureks õnnistuseks ja elumuutmiseks. — Et nüüd mu wanem wend mitte enam isa juure ei wõinud jääda, waid isa majast wälja läks, siis langes suurem ja raskem töö, et isa põdur ja haiglane oli, — minu peale, sest et minua tema kuuest lapsest siis kodu kõige wanem olin. — Minu isa oli üks siiski ja pikee kuduja kangur, ja mina pidin kõik kudumise tarwitust linnast ja küladest, mitme pennikoorma kauguselt seljas koju kandma. Ja seda tegin ma kõik kui üks sõnakuulelik laps oma isa wastu, hea meelega, nõnda kui ühe Jumala lapse kohus on. See tee Wiltsenist Tswikau linna, kust mööda ma oma 11-ne kuni 18-ne aastani, mitu sada korda olin edasi ja tagasi käinud, saab mulle eluajaks äraunustamataks jääma; sest selle tee peal olen ma palju palweid oma õnnis-tegijale taewa poole saatnud, ja tema ees oma ihu ja hinge häda ja patu pärast palju pisaraid omast filmist ärawalanud. Need mäed ja paigad, kus ma omad põlweid tema ette nikutasin ja tema armu abi tema käest palusin, on mull weel tänapäewani elawalt filmade ees. — Oh, kui mull siis oleks kedagi olnud, kellele ma oma südame tundmist

oleks võinud awaldada, ja kelle käest ma enesele rõõmustawat evangeli troosti oleksin saanud, siis oleksin ma ju ennemine oma hingele rahu ja troosti leidnud. Aga niisugust hinge sõbra ei olnud mul seal ajal seal mitte!

Rõudmine hinge õnnistuse järele ja ihaldus wennaste koguduse juure saada, ärkas wast pärast mu ema surma mu sees üles. Nüüd hakkasin ma õiete tõemeelega paluma, et Issand mulle seda jõudu annaks, tema rõõmuks elada, ning ka seda, et ma wennaste seltsi liikmeks võiksin saada. Mina arvasin seal ajal, et need, keda wennaste hulka võetakse, peavad ilma wigata, pühad, puhtad ja aina ilma patuta olema, ja et tundsin, et ma mitte niisugune ei olnud, siis hakkasin kõige wäe ja rammuga enese kallal tööle, et ka nii kaugele võiksin saada. Ma hakkasin ärkanud hingede lugemisel käima, aga ma ei saanud hakatusel sellest mitte suurt kasu, ei muud kui naeru, pilkamist ja teutamist. Ma ei võinud siis ka enam koolis käia, sest meie koolmeister oli ka wäga selle asja wastane, laimas ja teutas neid ka awalikult kooli tunnis. Ma ei võinud siis ka mitte enam kooli minna ja hoidsin ennast waikeste teistega ümberkäimast eemal. Ma armastasin waikeid, lugesin piiblit, palu-

sin ja nutsin ka sagedaste; aga südame parandamist ei leidnud ma enese juures veel mitte. Siis mõtlesin ma: ega mu hinge lugu wiist enne paremaks saa, kui leeritud saan ja esimist korda armulaualt oma Issanda ihu ja werd olen wastuwõtnud.

Kui ma 12-ne aastase wanaduses leeri ealifeks sain ja mind pärast leeriskäimist esimest korda armulauale wõeti, tundsin — et ma niihästi leeri õpetusest, kui ka armulaualt omas noores meeles, mitte täit aru, kasu ja rahu oma hingele ei leidnud. — Ja et ma seda nüüd elawalt tundsin, siis kurwastas see mind wäga, ja siis hakkasin ma veel tõelikumalt palwes oma Issandat otsima. Ja kui ma siis jälle oma Issanda õhtu söömaajale läksin, olin ma palwes ja wõitlemises oma Issandaga wõd ja päewad. Ma palusin pattude andeksandmist ja seda tunnistusi oma südamesse, et mu patud mulle on andeks antud; ma palusin armu, halastust ja õnnistust ja rahu oma südamesse. Ja kui ma pihtil olin, siis weeresiwad enam pisaraid mu silmist, kui sõnu mu suust. — Armulaual oli mull üks taewalik maitfus ja tundmine, mis sõnadega ei wõi wäljarääkida; ma wõisin uskuda, et mu palwed olid kuulnud ja mu patud mulle andeks antud. See õnnis tund-

mine seisis kaua aega mull südames, ja mu süda oli alati täis kiitust ja tänu oma Issanda vastu. Ja kui patt mind ka pärast jälle mitmel wiisil kiusama hakkas, siis jäin ma jälle kurwaks ja mull ei olnud kedagi siin maa peal, kelle ette ma oma kurba südant oleksin wälja tühendanud, ei muud kui Issand taewas, kes mind kinnitas ja jahutas. — Issa oli iseäranis sest ajast, kui ta teise abi-kaasa enesele wöttis, kōwa ja wali meie vastu, ja meil lastel ei olnud mitte kerge, wõera ema walitsuse all elada. Ja seesama rahutu elu mu hinge õnnistuse pärast, sundis mind isa koda maha jätta. Igatsus ja ihalbus wennaste koguduse juure saada, kaswis ikka enam ja enam minu sees, sest ma arwasin omas noores meeles, kui ma aga nende seltsi liikmeks saan, siis kauwad kõik kurjad himud ja mõtted minu südamest.

Kui mina oma 15-ne aastase wanaduse ajal, Pihawõteks oma isaga Gbersdorwi (üks wendade paif) wõersi läksin, oli see paif nõnda minu meelegärele, et ma kohe hea meelega oleks sinna jäänud. Aga et isa mind weel kodu wäga tarwitas, pidin ma tema soowimise ja tahtmise järel weel üheks ajaks isa juure koju jääma. Ja nõnda läksid kolm aastat mööda. Kui ma 18 aastat wanaks

sain, ütles isa: „Boole aasta pärast saad sa selliks, siis võid sa oma õnne katsuda maailmas, kus sa iial tahad, kas maailmas või wennaste koguduses.“ — See, juba ammu ajast ihaldud ja oodatud isa luba, rõõmustas mind nii väga ja tungis nii sügavaste mu südamesse, et rõõmu pisarad mu silmist hakkasid välja veerema. Selle rõõmuga läksin kohe fermeste üles maja pööningule, langesin seal põlvili palves oma Issanda ette, tänasin teda ja andsin ennast temale ihu ja hingega igaweseks omaks, ning palusin et ta mind armust wendade seltsi juure wastu wõtaks. Sell tunnil, — see oli 9-mal Oktobril 1788 — sidus Issand nagu armu paelaga mu hinge enese külge, mis mind temaga igaweste on ühendanud. See päew ja tund ei lähä iialgi mu meelest, ega kustu mu südamest, ja weel igaweses elus tahan ma teda selle armu eest tänada, et ta mu südant nii wägewal ja elawal kombel enese külge kiskus, mind trööstis ja kinnitas. — See pool aastat, senni kui ma selliks sain, läks ka usinaste mööda. — Nii kohe kui selliks sain, läksin ma „suurel nädalal,“ enne suurt reedet, Gersdorwi wõersi; ma läksin selle waikse mõtte ning nõuuga, et kui võimalik — ka siis kohe sinna jääda.

Suure kartuse ja argdusega panin ma oma südamelikku soowimist, wallaliste wendade hoolekandja wenna Matteuse Winkler'i ette, selle palwega, et kui wähegi wõimalik oleks, ka mind sinna wastu wõtta. Teisel Lihawõte pühal sain mina ootamata wiisil luba, et wõin esiteks proowi peale sinna jääda. Ma ei leidnud sõnu, ega mõistnud oma tãnu nõnda oma Issandale öelda, kui mu kohus oleks olnud, et ta mu ammust ajast suurt igatsust ja palwet oli kuulnud ja mu soowimist täitnud.

Ma jäin siis nüüd kohe sinna ja olin ülewäga rõõmus selle armu üle, mis mulle osaks oli saanud. Selle rõõmu juures ei tunnud ma enam waewa ega muret, oma ihuliku waesuse ega puuduse pärast, sest mull ei olnud kodunt muud kaasa tuua, kui riided, mis ümber olid.

Kui neli nädalat seal sain olnud, ja see aeg wendade poolt armastuses minu wastu igalt poolt soojaste wälja paistis, lootsin ma, et ka warsti saan mõne teistega koguduse juure wastuwõetud. Aga, et see weel mitte ei sündinud, siis jäin ma kurwaks ja nutsin salaja warjul olles. Aga seda märkis minu meister ja tema katsus mind wennaliku armastusega trööstida ja ütles, et nelja nädala pärast jälle wastuwõtmine on, ehk siis wõib

su soovimine täidetud saada; siis jäin ma rahule. Aga selle järele tuli hinge waenlane mind mitmesuguste kurja mõttedega kiisama ja püüdis mind tuimuse ja leiguse sisse wedada. Aga kui ma jälle ärkasin, siis ehmatasin ma ja pöörasin kobe palwes südameliku kahetsemisega ennast Issanda poole, ja Issand, kes mu ainus abi ja hinge sõber mu lapse põlwest saabid on olnud ja mind igas asjas on aitnud, ei lükanud ka nüüdki mind oma pale eest ära, kui ma teda palusin ja tema poole karjusin, üteldes: „Oh Issand, paranda mind, ja hinge parandaja, siis olen ma parandatud!“ — Ta aitas ka nüüd ja hoidis mind sügawama langemise eest. — Nüüd olid ka need oodetawad neli nädalat mööda, aga mull ei olnud seda lootustki wastuwõetud saada. Kui ma nõnda ühel õhtul kurwal meelel oma töötoas akna all seišin, laskis meie hoolekandja mind enese juure kutsuda ja andis mulle teada, et ma teiste 15=ne noorte meestega sellsamal õhtu lugemise tunnil saan foguduse juure wastuwõetud. Ühelt poolt rõõmustasin ma ennast küll wäga, aga teiselt tundsin häbi ja ei arwanud ennast mitte selle wääriliseks. Nüüd uskusin mina ka, et ükski nii sant ei ole, keda Issand mitte wastu ei wõta, kes aga oma pattu tundes ja

kahetsedes tema jalgade ette, tema risti alla maha langeb ja armu ning halastust wõtab paluda.

Sest ajast saadik tegi Jumala Waim oma sõna ja oma armu kuulutamist mulle palju selgemaks ja ma sain nagu uut walgust, troosti ja kinnitust oma usu tee peal käies.

Ma sain ka kõige wendade wiisi ja seadustega tuttawaks, ja tänasin oma Issandat selle armu eest, et ma kõigest wõisin osa wõtta.

— Wallalise wendade koori tunnid olid mull suureks kasuks ja õnnistuseks; ja et need õpetused mull nii armsad ja kallid olid, palusin et weel üheks aastaks nende seltsi juure wõiksin jääda. Need pühad õhtusöömaajal käimise päewad, olid mull enne kodu ühed hirmu päewad, aga siin olid nad mull ühed rõõmu ja õnnistuse päewad. — Aga ma pean ka oma häbiks tunnistama, et süiski ka sagedaste selle hea karjamaa peal, kuhu Issand mind oli wiinud, tuimus ja leigus mind kurwastas, et sagedaste pidin õhkama:

„Oh ma ülekohtu ori
 Kõik efsin kõrwale;
 Pole muud kui patu pori
 Mis mind kiusab järgeste;
 Oma kurba südant tahan
 Müüd full' anda, Issand Jesus,
 Et see on ju armust ka
 Rastetud su werega.

Relipühil 1791 oli mull palwe tunnil paraja Jumala teenistuse koosolemise ajal, üks iseäralik ja nii wägew Issanda armu maitsmine; see oli nii elaw ja magus mu südames, kui see weel iialgi enne nii elawalt mull tunda pole südames olnud. Püha Waim liigutas nõnda mu südant, et ma oma pisa-raid, mis küll püüdsin silmist tagasi pidada, mitte ei wõinud keelda. Pärast Jumala teenistust läksin ma surnuaeda, ühte waike warjulise paika, kus ma ilma segaduseta oma südant, mis nii rufuks pekstud ja pehme kui soojaks tehtud waha oli, oma Issanda ette täieste wõisin wäljatühendada.

See päew oli mull üks õnnistud päew, ja üks kepp ja sau mu edespidise elu tee peale toetuseks ja kinnituseks armust antud.

Selle järele tuli mulle kutsimine, et pidin ülewaatja teenistusesse waeste koolimajasse minema, kus poeglapsed said kaswatud ja koolitud. Oma nooruse ja selle ammeti kohta harjutamata, tundsin ennast küll olewat, aga siiski usaldasin seda pakkumist wastuwõtta. Mina pidin poole palgaga teenima, ja poolt palka wahete wahel oma kudumiseiga püüda enesele teenida. Aga et 15 waest last seal samas majas ikka elasid, ja teised oma kodunt kooli tulid, tarwitasiwad nad alati minu

õpetust ja ülewaatamist, misläbi mull pisut aega ülejäi, enesele seda poolt palka kudumise läbi teenida. Seeläbi tuli mulle ihuliku elu poolt puudus, ja see häda ajas mind sagedaste palwele oma Issanda ette. Ma sain siis igakord uut jõudu ja kinnitust, ja kui mull wahest puudus käes oli, sain ma ikka aidatud. Ja nõnda tegin ma Issanda abi ja õnnistusega 6 aastat Ebersdorwis tööd. Järgmisel aastal tuli mulle kutsumine Neuwid'i laste kooli, sellesama ammetisse astuda. Nii raske kui see mull oli, oma endist armast Ebersdorwi kohta oma lastega, kus ma nii suurt õnnistust ja armu oliu maitsta saanud, maha jätta, wõtsin ma ommeti seda kui Issanda kutsmist wastu ja läksin sinna aastal 1797. Seal oli mull ju suurem palk, nõnda et ma wähähaawal omad wõlad, mis mulle Ebersdorwi jäid, wõisin jälle äratasuda. Seal oli mull aga weel enam tööd ja tegemist, mitte üksipäinis laste juures toas, waid ka wälises asjus ja toimetamises, mis majas iial ette tuli. Ja et ma sellega juba noorelt olin ärabarjunud, sain ma sellega, nii raske kui see mull küll oli, Issanda abiga läbi. Aastal 1800 kutsus mind koguduse wanem Benjamin Reihhel oma juure ja kuulutas mulle „Unitäti = Wanemate = Nõuukogu“ poolt, et

seba teenistust pean maha panema ja teise teenistusesse Issanda tööle Liiwimaale minema. Et mull küll suur kartus ja hirm mu suure waesuse, nõdruse ja puuduse pärast oli, usaldasin siiski seda kutsmist wastuwõtta, selle lootusega, et tema mu aitaja ja abimees häda ajal saab olema.

Mina pidin aga weel niikauaks oma teenistusesse jääma, kui lubasaamise kiri Peterburist tuleb. Kui luba oli mõne kuu pärast tulnud, tuli käsk et pidin rutuste Augusti kuul Herrnhuuti tulema, et sealt warsti kui ennast abielusse olin heitnud, Liiwimaale wõiksin minema hakata. — See ootmata sõnum, et naest nii kermest pean wõtma, tuli mull aina wõimata nii äkitselt ette, et pidin koguduse wanemale ütleva, teda paludes, et see mull nii ufinaste mitte wõimalik ei ole. Aga tema kostis: „Oled sa kord ju oma lootus Jumala peale pannud, siit Liiwimaale minna, siis pead sa ka ses asjas niisamuti oma lootus tema peale panema ja teda paluma, et ta ka selle asja juures sulle abiks oleks.“ Ta andis mu kätte oma Loosungi raamat ja ütles: mine minu kambri ja löö uskus ja palwes loosung lahti, mis Issand sulle ütleb, seba tee ja ka mina mõtlen see aeg palwes sinu peale. Seda tegin ma, ja

loosung juhtus nende sõnadega: „Ole julge ja wäga rõõmus, ja tee kõik nõnda kuidas seadus sind käsib“. — See tunnistus andis mulle julgust oma kutsmist täita. Siiski ütles wend Reihhel, et ma, kui tahan, ikka weel wõin Unitäti-Wanemate-Rõuukogule“ oma nõuu ja arwamist abielusse heitmise pärast, kui see sinu tahtmise wastu on, uueste ettepanna. Kui ma Bärtelsdorwi sain ja Reihheli nõuuandmist tahtsin täita, tuli wend Reihhel ja ütles: „Tee kõik nõnda, kuidas sinu seaduses on kästud ja mis Issand sulle ju korra on öölnud.“ —

Minu äralaskumine Neuwiid'ist oli wäga raske ja liigutaw. Kõik koolikogu tuli mind Rheini jõest saadik saatma; seal lõime endid reasse ja laulsime weel wiimaks haleda nutu healega ja rohke weerewa pisarate all need salmikesed:

„Nüüd Jumalaga jätame,
Mu armjad lapsed, wennad,
Ja filmaweega lahkume
Ning oleme kõik kurwad.

Siin ilmas on meil nutu tee
Mis üles poole läheb,
Siin seda käies tunneme
Et ilm meid kurjast wahib.

Nüüd mina lahkun ära teist
Ja teie jääte maha:
Kas ilmas näame teine teisi? —
Nüüd jääge Jumalaga!

Weel lapselikult laulame
Siin armast lõpe laulu,
Ja filmaweega lahkume, —
Nuu Jumalale olgu!

Oh püha ingel, tule ja
Ja armuga meid saada;
Nüüd lahkume kõik nutuga,
Ja jääme Jumalaga!

Kui nüüd teine teisest olime lahkunud ja tükk maad olin edasi läinud, siis pöörasin ennast weel kord tee peal ümber ja waatasin Neuwid'i linna peale tagasi, langesin põlwili ja tänasin oma Issandat liigutud südamega, kõige selle suure armu, helduse ja heategemise eest, mis ma Neuwid'is maitsta ja tunda olin saanud. Siis läksin jälle jala oma armsast Ebersdorn'ist läbi, ja sain 7-mal Septembril Herrnhuti. Tee peal minnes palusin ma oma Issandat, et ta mulle ise üht niisugust öde abikaasaks juhataks, kes oma eluga ka seda kõik on läbi katsunud ja sellesama tee peal käinud mis minagi olen käinud.

Nõnda sain ma Issanda juhutamise järele

Neufallsis, wallalise õe Luise Carlote
Paslafiga 30-mal Septembril 1800 Herru-
huut'is wennast Laskiel'ist laulatatud.

Õimesel Oktobril saime meie „Unitäti-
Banemate=Nõukogust“ sisse õnnistatud
ja töötegitajateks wälja läkitud, nõnda et neljan-
demal päewal pärast meie laulatamist wõisime
oma pitka teekonda ettewõtta. — Oh kui
tänuolik olin mina, et Issand mu palwet oli
kuulda wõtnud ja mulle nii armsa abikaasa
annud, kes ka oma elupäiwil sedasama kibedust
oli tunda ja maitsta saanud, mis minagi. —
Tema tee Preusi maalt koguduse juure saada,
on ka wäga raske olnud, sest tema isa, kes
mitte usklik pole olnud, ei ole mitte tütrele
luba ega lubaduse tunnustust kaasa tahtnud
anda; ja see on palju waewa ja palweid
maksnud, enne kui ta kogudusele oma lubamist
on annud. Kui meie nõnda teine teisele oma
elulugusid olime jutustanud, siis saime mõlemad
liigutud ja omas uskus kinnitud, ning wõisime
tänu ja rõõmuga tunda, et Issanda armu
käsi meid teine teisega kokku pannud ja teine
teise juure juhatanud. Meie uuendašime la
teine teisega seda seadust, et mõlemad oma
Issandale endid ihu ja hingega tahame anda,
temale elada ja teda tema jõuu ja abiga
häil ja furjel päiwil truuste teenida. —

Et laew Lüübeki linnas meid ootas, siis ei wõinud meie Kleinwelkis minu isa juures kauemine olla kui pool päewa ja üks öö. Meie pidime aga Lüübekis 10 päewa ootama, enne kui laew teele läks. — Mere sõit läks, et küll tule ja tormiga, siiski õnnelikult edasi, nõnda et meie neljandemal päewal Lüüna-jõe suusse saime. Seal sadamas oli meil kohe üks ohwitser 8 mehega wastas, kes ühe uue keiserliku käsu peale, kõiki Saksamaa inimesi kes sealt tulewad, wahilaewa peale panewad ja sinna tagasi saadawad, kust nad on tulnud. Südameliku palwega pööršime endid linna kindluse komedandi poole, tema aga ei wõinud mund, kui andis nõuu, et Riiga mõne tutwale kirjutasin, kes kindral-kuberneeri juure läheks ja luba paluks, et nii kawa endid wõiksid seal ülespidada, kui Peterburist nende kirja peale wastus tagasi tuleb. — Seda tegin ma, ja nädala pärast tuli Riiaist wastus, et wõime senni kawa endid Weidau mõises Albediili herra juures ülespidada. Meie saime seal neist ning ka wenna Brodersenist, kes Neu-welkist sinna olid tulnud, suure armastusega wastuwõetud.

Suures mures ja kartlikus ootmises olime seal seda sõnumit Peterburist ootades, senni kui ommeti wiimaks tuli ja seda rõõmsat

õnnumit tõi, et meie Weneriigis igal pool, kus iial tahame, endid võime asutada. — Oh seda rõõmu, oh neid rõõmu pisaraid, mis siis meie kõikide silmist väljajoolasid! Müüb oli meil selge teadus ja tunnistus käes, et Issand meile Liivimaale aset on walmistanud. Meie jääme siis talweks kolmeks kuuks, Märtsi kuuni Weidans'se elama ja see aeg seal hakkasin püüdma eestikeelt õpida, mis mull küll väga raske esialgul nägi olewat. See hirm ja häda, ning kartus et selle õpimisega wistist iialgi õiae joone peale ei saa, ajas mind sagedaste Snnistegija jalgade ette. Ja tema, kes neid kedagi aitamata ei jäta, kes temale wehiste filmadega oma häda kaebawad, — aitas ka mind selle hädaist, nõnda et peagi kõik mõistma hakkasin, ja wõisin ka ju paari aasta pärast lugemist pidada.

Aastal 1801 läksime sealt Märtsi kuul oma seatud kohta, kuhu meid oli läkitud, mis Apsemuise paigaks nimetati. See paik oli wast mõne aasta eest sinna asutatud ühe ärkamise ajal, mis seal ümberkaudu oli olnud. Selle koha peal oli wend Grabs tööl ja pidi oma tööd haiguse ja wanaduse pärast käest äraandma, sest et ta ju kolmel aastal oma hulgakese eest mitte täieste ei saanud hoolt kanda, misläbi mitmesugused segased asjad, kadepused,

wihawaenuid, usumääratsemised töötegijate seas ilmusid, kus aitamist, maenitsemist, õpetust ja karistamist väga tarwis läks. Mina ise olin weel noor ja selle tööga harjumata ja eesti keele poolt puudlik. Mu häda, waew ja koorm oli nii suur kui see weel enne iialgi nii suur ep ole olnud. — Aga Issand, kes meie nõdruse sees wägew on, ei jätnud mind mitte häda sisse, waid aitas mind igal ajal kui ma hädas olin ja teda lapselikult palusin. Nõnda wõisün ma tuhat märki nimetada, kus ta oma wägewa wäe ning abiga mull abiks oli.

Nende mitmesuguste hädade juure tuli ka ihutoimetuse ja üles pidamise mure, mis sagedaste muret ja waewa tegi. Mu süda ei lubanud rahwa waesuse pärast abi ja andid neude käest mitte wastu wõtta. Et ma kangur olin, pidin ma oma ülemate seadmise järele ise oma ülespidamist teenima, ja nõnda olen ma ka katsunud 15 aastat ennast aidata. Aga et hinnad nii väga langešid; töö poolest sagedaste puudu, ka minu waimuliku ammeti seisuse aja poolest aeg puudus, ihu ülespidamise eest oma käte tööga ennast toita, oli mull sagedaste õiete kitsas käes. Iga kord kui mured mind mind rõhnsid, tundsin üht healt enese sees ütlewad: „mine ja heida oma mured

Jõsanda peale," ja kui ma seda tegin, sain neist kohe lahti, ning ka imelikul wiisil aidatud.

Aastal 1810 ostsin mina „Unitäti = Wanemate = Nõukogu" lubaga, oma abikaasa waraga üks tükk maad wennaste foguduse asunike paigaks ja sai selle paigale nimi pandud Linderim. Nüüd tuli mulle uus töö ja uus mure juure; sest see oli paljas tükk maad ilma hooneta ja seal juures madal soomaa, mis täitmist ja kraawide kaewamist tarwitas. Seal pidin ma ise alati käed töö külge panema, ja see paik 5 wersta minu elupaigast eemal. Imeks pean seda panema, kuidas Jõsand mulle selle raske õpimata töö juures jõudis, julgust ja terwit kinkis, et selle wastu jõudsin panna.

Wiis aastat wõttis aega, enne kui kõige asjaga korra peale saime. Aastal 1815, 29-mal Augustil oli meil see rõõm, tänu ja kiitusega selle uue ehitatud maja sisse elama minna. — See suur waew, töö ja kulu, mis mulle selle maatiiki kallal oli, tegi mulle ka muret, sest ta ei tahtnud midagi wilja kandma hakata. Et wõlad mind nüüd ka rõhustid, aitas Jõsand mind imelikul wiisil. Üks naabri mõisnik pakkus mulle, minu raja ligidalt üks tükk metsa müüa, ja üks helde käsi laenas mulle selle tarwis raha. Pool

jägu sest metsast müüsin kohe ära ja maasin omad wõlad. Selle suure armu eest tänasin ma oma Issandat filmaweega, et ta kõik mu ettevõtmist selle kohaga nii imelikul wiisil oli õnnistanud ja forda lasknud minna.

Iseäralikult röömustab mind see ostetud metsatükk; sest nüüd selle metsamaaga kokku, on meie elupaik 1 ruutwerst suur, see on igapidi 1 werst pikk ja 1 werst lai.

Kui ma nüüd oma wäljastpidise töö ja tallitamise pealt omad filmad selle ülema ja tarwilisema töö peale pööran, siis paneksin küll õiete üht katet oma filmade ette, et ma mitte oma wigadusi ja eksitusi ei wõiks näha. Dmmeti trööstib ja kiinitab mind Issand, kui ma oma häda, puuduse ja nõdrusega tema ette lähän ja temale kaeban ja andeks tema käest palun. — Ta on igaford kui ma oma hädaga tema juure olen läinud, mind ifka kuulda wõtnud ja oma abiga mulle appi tulnud. Iseäranis on ta ifka siis mu ligi olnud, kui ma teda kui patuste armastajat ja patuste wastuwõtjat, kuuljatele kuulutasin.

Ka selle eest tänan ma teda, et ta uende hingede südamesse, keda ta mu hoolekandmise alla on uskunud, armastust ja usaldust minu wastu on süütanud, ja pealegi et ka need, keda ma olen karistanud ja uende kurja elu

pärast väljapannud, — jälle tagasi tulewad, andeks paluvad ja meelt parandavad.

Selle minu 37 aastase teenistuse ajal on wendade aru siin kannike rohkeste kaswanud. Kui meie seie tulime, siis olid siin ainult 12 palwemaja ja nüüd, aastal 1837 on juba 30. — Oh peakõid nad ka kõik tõõsed Jesuse luuliikmed ja tema külge kaswanud oßad olema, kes ka tema nime auuks ja eneste õnnistuseks head wilja kandwad igaweseks eluks!

Meie 7 last olid kõik Saksamaal wennaste koguduse koolis ja said seal koolitud ja kaswatud; et meil mitte üht last kodu ei olnud, oli meil suur igatsus laste järel. Kui meie tütar oli seal koolid läbi käinud, siis palusime luba teda meie juure koju lubada, et siin wõiks hakata lapsi õpetama. Ta sai luba, ja meie hakkasime nelja tütarlastega esite oma weike kooliga peale; pärast tulid ifka enam ja enam lapsi juure, nõnda et 1-sel Webruaril 1820 meie koolist üks suur tütarlaste kool sai, mis Issanda õnnistuse all seiemaale on seisnud.

Kui ma nüüd weel oma mööda läinud elu peale tagasi waatan, siis ei leia ega näe ma muud kui Issanda armuteed, kust mööda ta minuga tänini on käinud, mis mina kogune wäärt ega teeninud ei ole. Tema aga teab ja tunneb mu rõhutud alandlikku ja tundlikku

sübdant, ja teab ka, kui sagedaste ma waikses paikades oma waesuse ja nõdruse pärast, tema jalgade ees olen nutnud. Ta on mind ifka trööstinud ja kinnitanud ja mind ka raske päiwil kõigest ristist ja waewast läbi aitnud. Temale olgu kiitus tänu ja auu kõige tema armu, helduse ja halastuse eest, mis ta minule ja minu omakstele lapse põlwest seie saadid on teinud. Amen.

Tõusku weel wiimaks mu õhkamine nende salmi sõnadeste läbi taewa poole:

Oh, et tuhat keelt mul oleks,
Ja tuhat kordne minu suu!
Siis tuhat tänu annaks sulle,
Mu Issand, ja ei teekski muud,
Kui et sind kiites kuulutan
See armu eest, mis sinult saan'd.

Oh, et mu heal ka sinna kostaks,
Kus päike paistab taewa sees!
Oh, et mu veri ifka woolaks:
Nii kaua kui hing ihu sees, —
Wiiks kiitust iga were tilk,
Wiiks tänu iga filmapill.

Ma tahan sinu armust laulda,
Nii kaua kui weel liigub keel,
Ja tänu ohwrid sulle tuua,
Kuni mu süda tuksub weel!
Kui kangeks lähed minu keel,
Siis kiidan õhtades sind weel.

Mu kiitust, Jumal, vastuvõta,
Eh! ta küll väeti, nõder on,
Kui mina saan siit taewa tõtta,
Ja seal nend' pühad' hulka saan,
Siis laulan ingli kooriga
Sul tuhat kord: Halleluja!

Tema järele jäänud lese ja tema laste
sõnad, pärast tema surma juure lisatud.

~~~~~

Tema 41 aastane truu teenistus Läti
rahwa seas, saab neile kauaks ajaks tännu-
väärt mälestuseks meele jääma. Saab ka
wist mõni hing weel Jumala auujärje ees
seda tunnistust andma, et tema see Jumala
tööriist olnud, kes teda patu unest on ärata-
nud ja teda õndsuse tee peal on eemale
juhatanud. Üks sügaw äratlik liigutamine
sündis tema kahes wiimses palwemajades, kus
ta lühike aeg enne oma surma oli käinud,
mis näitab, et ta oma lahkumise tundi tundis
ligi oledad. Oma kõne lõpetuses on ta
liigutud südamega oma koosolijate wendade
ja õdede südamete peale seda palwet pannud,
Jumala püha pale ees, temale käeandmisega
tõutada, tema abiga otsani Issandale truuis

ja ustawaks jääda; ja kes seda mitte ei taha ega usalda teha, see jätku seda tegemata. Igaüks tuli liigutud südamega ja andis kätt, ei ükski jäenud maha.

Terwel päiwil oli see ifka tema soowimine ja palwe, et Issand teda pitka haiguse eest wõtaks hoida. Ta kartis pitkalise rinna weetõwe eest, tundis oma rinna waewa ja oma rammu wähenemist. Seepärast sai ka tema kolmas poeg, kes Sareptas oli, aastal 1842 käsku ja kutsu, isale toeks ja abiks tulla, et ta ka tema asemele pärast tema surma wõiks jääda. Aga seda rõõmu ei saanud nemad kumbki siin ilmas näha. Kiri, mis poja käest isale tuli, jõudis wast üks päew enne isa surma isa kätte. Weetõbe asemele andis Issand temale teine haigus, mis tema lahkumist siit ilmaist usinaste lühendas. — Ühel ajal tema wanema tütre Klementina'ga ja mõne foolilastega, langesiwad nemad sooja-tõwe haiguse kätte. Haiguse ajal oli meil küll weel elu peale lootus, aga et tema jõud ja ramm ifka päew päewalt wähenema hakkas, tundsi, et Issand teda saab ärakutsuma. Ta ise ootas igatsemisega oma lahkumist ja rõõmustas oma kojuminemise üle. Liigutud südamega jättis ta õnnistamisega kõige omaks-tega Jumalaga. Need tunnid, mis ta peale

selle weel elas, oli ta iseeneses waikseste palwes, iseenele, oma laste ja oma armsa hulgasese Lätti wendade eest ja andis ennast siis wiimaks ise oma ihu ja hingega oma wiimse hingetõmbamisega Issanda kätte 21-sel Webruaril 1842, õhtul kellu 6 ajal. Ta hing jäi korraga waikseste ilma waluta finni ja läks kaks päewa enne oma tütre Klementine surma, oma Issanda juure oma 71 aasta wanaduses.

Armastuse täht tema Lätti wendadest näitas ennast nii elawalt matmise päewal sest hulgast wälja, kes teda saatma tulid. Pärast matmist pidasid töötegijad wennad tänu palweid tema haua juures ja nende laulu heli kõlas weel õhtu hiljani oma armsa kooliõpetaja haua künkal.

Seal hingad ja nüüd Jesu süles,
Mis puudub sul ta tiiva all?
Sa ujud nüüd seal armu meres,
Kus inglid laulwad Jumalal?
Nüüd oled selle rõõmu sees,
Mis maa peal nõudsid filmawees.
